

SZAKMAI BESZÁMOLÓ
Pályázati azonosító: 204111/04085

Az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma által **állományvédelem/restaurálás** témában, 2018-ban kiírt pályázaton, az MNM Semmelweis Orvostörténeti Múzeum Könyvtárának gyűjteményébe tartozó, 7 ritkaság kötet („S” anyag) restaurálásához kértünk támogatást.

A ritkasággyűjtemény, az Orvostörténeti Könyvtár 150.000 kötetes gyűjteményének legértékesebb része, Európa-hírű, és hazánkban mindenképpen egyedülálló orvosi ritkasággyűjtemény, mely megközelítőleg 2.000 darabot számlál. A gyűjteményben 15 db ősnymtatványt is őriznek, valamint több könyvnyomtatás előttről való kéziratot, 16. századi ritka nyomtatványokat, és 1711 előtti régi magyar, ill. magyar vonatkozású (Hungarica) kötetet.

A gyűjtemény állapota mindig is szívügye volt a gyűjtemény vezetőjének, ezért több, kurrens kötet stabil állapotba hozása már megtörtént. A pergamen, bőr és esetenként papírborítású könyvek között sajnos még bőven akad restaurálásra szoruló.

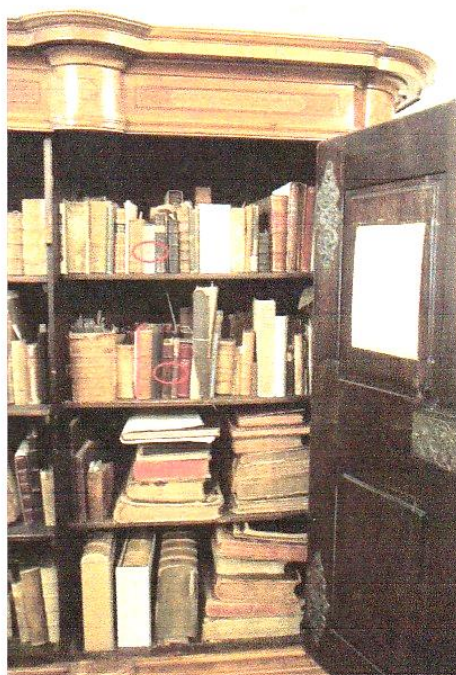
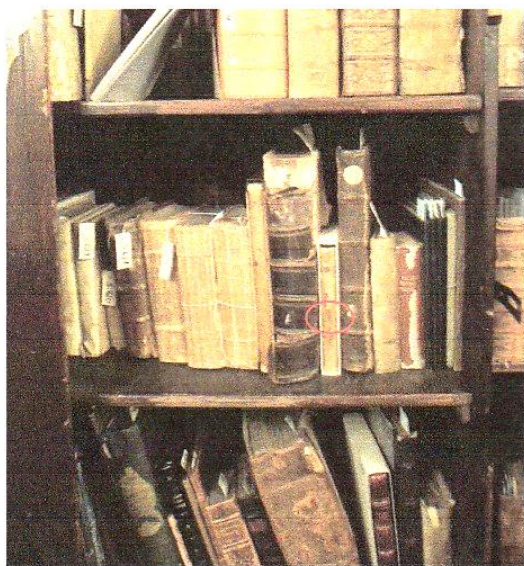
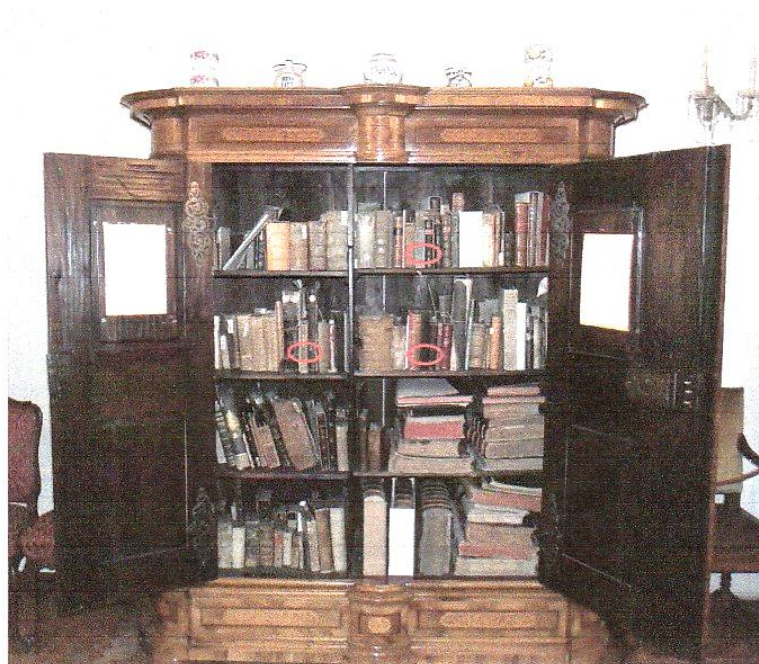
2018-ban döntöttünk úgy, hogy külsős könyvrestaurátor segítségét is igénybe vesszük, a munka felgyorsítására. A restaurálással Csuzi Enikőt (Képiró Könyv- és papírrestaurátor BT.) bíztuk meg, akinek szakmai referenciái meggyőzőek voltak.

Az NKA döntése alapján megítélt 400.000.-Ft nem fedezte a tervezett költségeket, ezért a feladatok áttervezésére volt szükség. A könyvtár vezetőjével való megegyezés alapján, végül 5 könyv restaurálására került sor:

1. **TYSON** Edward : The anatomy of a pygmy. Compared with that of a monkey, an ape and a man. . - London, T.Osborne, 1751. szj.: S.957
2. **VIEUSSENS**, Raymund : Neurographia universalis... omnium corporis humani nervorum... descriptio anatomica. Ed. novissima. . - Lugduni, apud Joannem Certe, 1716. szj.: S.956
3. **MONARDES**, Nicolaus: Simplicium medicamentorum ex novo orbe delatorum, quorum in medicina usus est, historia.... descripta a Nicolao Monarde... annotationibus...Caroli Clusii... altera editio.- Antwerpiae, ex off.Christophori Plantini, 1579. szj.: S.630
4. **Ars bonae mortis** seu quotidiana erga Sanctissimam Dei Matrem Mariam Pietas...:- Tyrnaviae, Typis Academicis Soc. Jesu, 1756. szj.: S.882
5. **RULAND**, Joannes David: Taschen-Buch für Scheidekünstler und Apotheker auf das Jahr 1785. szj.: S.784

A szerkezetileg meggyengült (leszakadt, vagy hiányos táblájú, törött gerincű) könyveket, szennyeződött, szakadt, hiányos (sőt az egyik kötet esetében, egykori penészfertőzés nyomait mutató) könyvlapokat, a restaurálási dokumentációból is kiolvashatóan alaposan, gondosan javította a restaurátor. Az egyik kötet esetében (S.630) az elveszett oromszegőt, és a kiszakadt bőrkötőket is rekonstruálta. Szerkezetileg megerősítve, és esztétikailag helyreállítva kaptuk vissza az 5 kötetet. Két könyv esetében (S.630,S.784) védőtok készült.

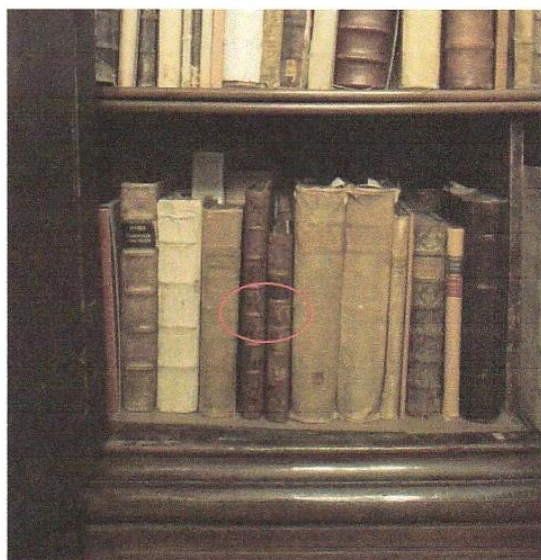
A kötetek raktári helye a Semmelweis Orvostörténeti Könyvtárban (1013 Budapest, Török utca 12.).

MONARDES, Nicolaus: *Simplicium medicamentorum*...1579. szj.: S.630

Ars bonae mortis seu quotidiana...1756. szj.: S.882

RULAND, Joannes David: *Taschen-Buch*...1785. szj: S.784

TYSON Edward : The anatomy...1751. szj.: S.957

VIEUSSENS, Raymund : Neurographia universalis...1716. szj.: S.956

Budapest, 2020.01.27.

Torma Judit
Torma Judit
Restaurátor Osztály vezetője

Képiró Könyv- és Papírrestaurátor BT.
H - 2022 Tahí, Külső-nyulas u. 5.

Restaurálási dokumentáció
a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum Könyvtárának
NKA-pályázatához

+36 20 440 9462; kepirorestaurator@gmail.com
www.konyvrestaurator.hu

Képiró Könyv- és Papírrestaurátor BT.

H - 2022 Tahi, Külső-nyulás u. 5.

Miután a 204111/04085 kódszámú NKA-pályázaton a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum a *Restaurálási tervben* részletezett munkák elvégzésére a megpályázott 921.000 Ft helyett mindössze 400.000 Ft-ot nyert el, kénytelen volt a restaurálandó kötetek számát csökkenteni. A pályázati eredmény figyelembe vételével a Múzeum és a Képiró Könyv- és Papírrestaurátor Bt. közötti, 2019. január 08-án kelt, 04/2019 iktatószámú Átadás-átvételi jegyzőkönyvben foglaltak alapján így a következő öt kötet restaurálására került sor:

1. TYSON Edward : *The anatomy of a pygmy. Compared with that of a monkey, an ape and a man.* . - London, T.Osborne, 1751 . - 5 sztl.p., 108 p., 7 t. (szj.: S.957 cutter: T 99)
** *The anatomy of a rattlesnake... muskhog.... Discourse upon the jointed and round-worm... monstrous birth and praeternatural conception...* . - London, T.Osborne, 1751 . - 78 p., 7 t. (szj.:S.957 cutter:T 99)
*** *A philological essay concerning the pygmies, the cynocephali, the satyrs and sphynxes of the anciens.* . - London, T.Osborne, 1751 . - 58 p., (szj.:S.957 cutter:T 99) [28,5x21,5x4 cm]

A kötet restaurálás utáni állapota

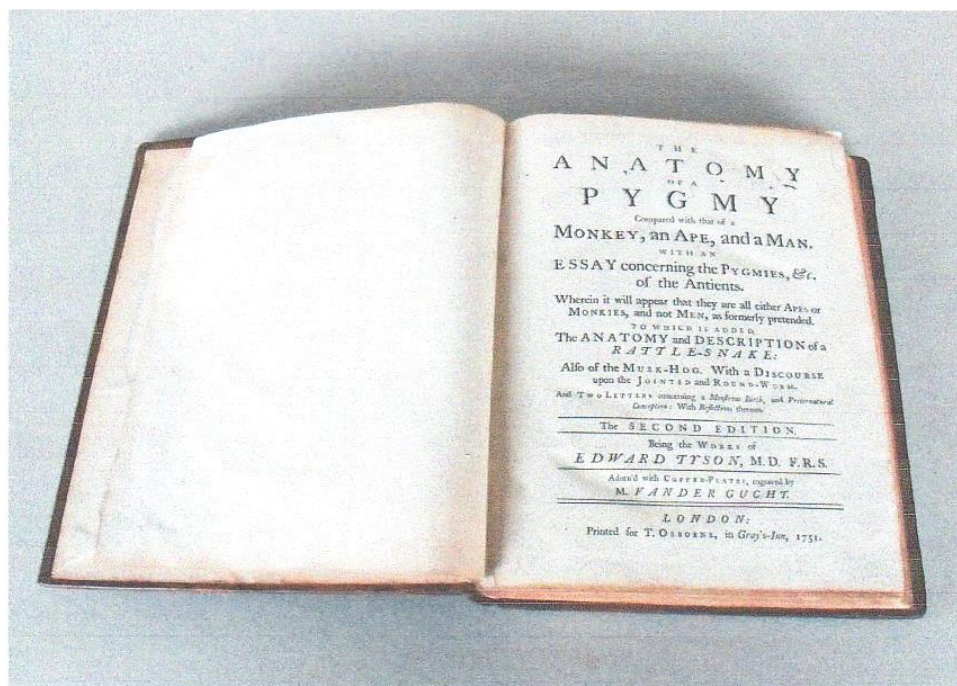
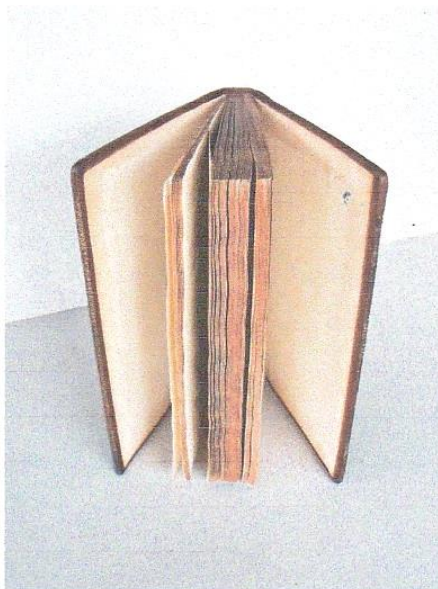
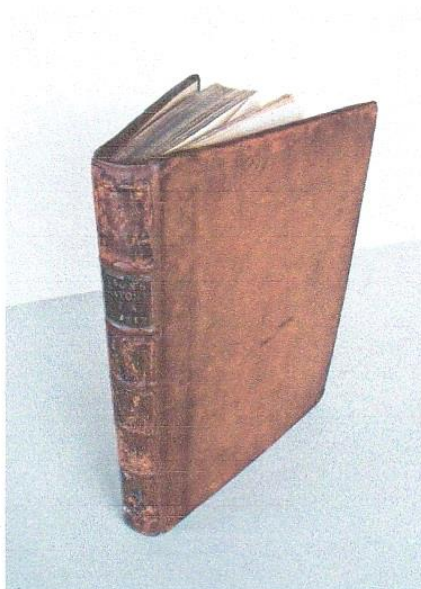

+36 20 440 9462; kepirorestaurator@gmail.com

www.konyvrestaurator.hu

Képiro Könyv- és Papírrestaurátor BT.
H - 2022 Tahí, Külső-nyulas u. 5.

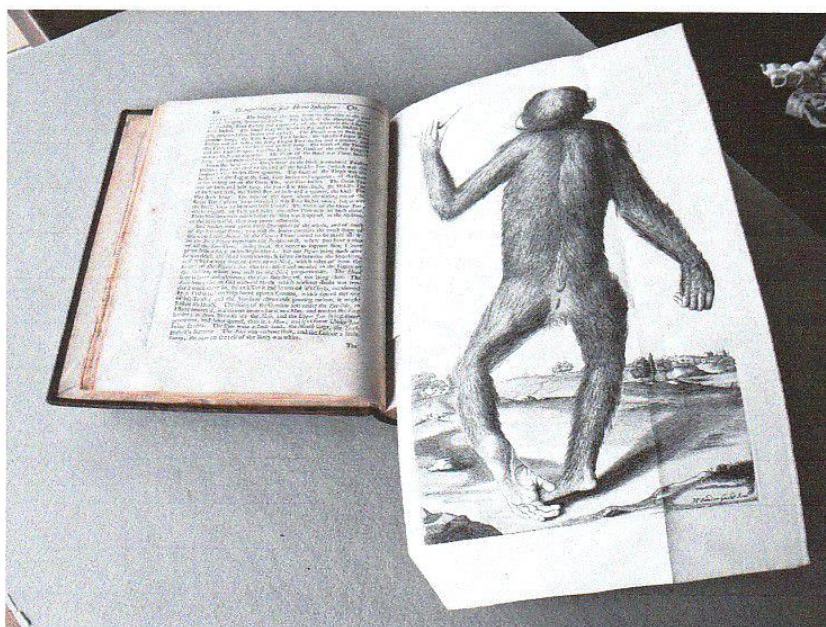

+36 20 440 9462; kepirorestaurator@gmail.com
www.konyvrestaurator.hu

Képfő Könyv- és Papírestaurátor BT.

H - 2022 Tahí, Külső-nyulas u. 5.

A restaurálás menete: A kötet portalanítása. A borító Maroquin bőrbalzsammal való tisztítása. Az előzékek radirozása. A belső ívek lapjainak javítása. A kötéstábla sarkainak megerősítése. A gerincbőr lefejtése. A leszakadt, kissé deformálódott elülső tábla – több napon át való – préselése. A gerinc kasírozása. A leszakadt tábla rögzítése, a gerinc kasírozás (vékony pamutvászon) kötéstáblára való kiragasztásával, búzakeményítő segítségével. Az elülső előzék nyílásrészét japánpapírral kell megerősíteni. Ezt követi az eredeti kötésbőr – azonos fajtájú, megfelelő színű, kellő vastagságúra serfelt bőrral való – kiegészítése a sarkokon, valamint a gerincrészen. A megtisztított régi gerincbőr visszarakasztását a kötet retusálása és pasztázása követi.

+36 20 440 9462; kepirorestaurator@gmail.com

www.konyvrestaurator.hu

Képiró Könyv- és Papírrestaurátor BT.

H - 2022 Tahi, Külső-nyulas u. 5.

2. VIEUSSENS, Raymund : *Neurographia universalis... omnium corporis humani nervorum... descriptio anatomica*. Ed. novissima. . - Lugduni, apud Joannem Certe, 1716 . - 6 sztl.p., 252 p., 1 sztl.p., XXX t. (szj.: S.956 cutter: V 84) [35x24x4 cm]

A kötet restaurálás utáni állapota

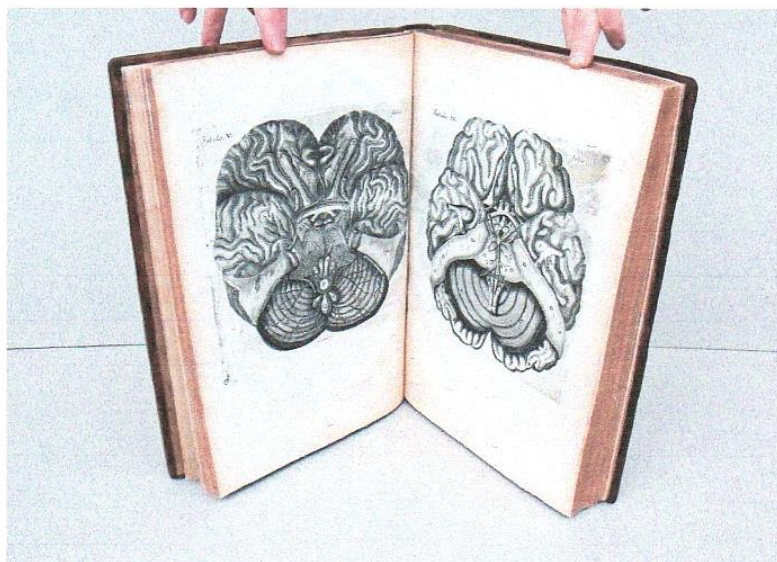

+36 20 440 9462; kepirorestaurator@gmail.com

www.konyvrestaurator.hu

Képiró Könyv- és Papírestaurátor BT.
H - 2022 Tahi, Külső-nyulas u. 5.

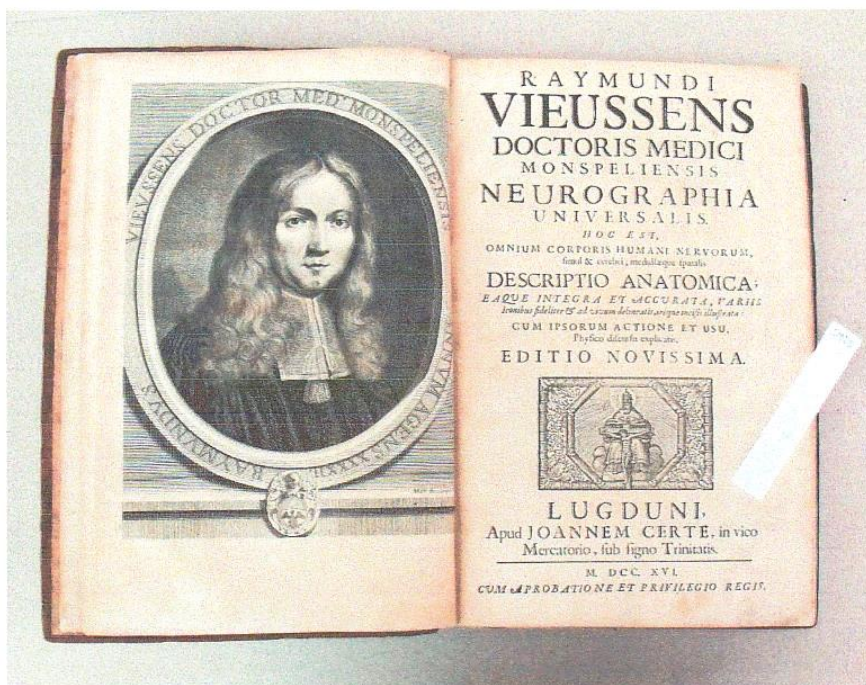

+36 20 440 9462; kepirorestaurator@gmail.com
www.konyvrestaurator.hu

Képiro Könyv- és Papírrestaurátor BT.

H - 2022 Tahi, Külső-nyulas u. 5.

A restaurálás menete: A kötet portalanítása, radirozása. A belső ívek lapjainak javítása. A kötéstábla sarkainak megerősítése. A bőrgerinc lefejtése. A könyvtestből kiszakadt lengőelőzők lap, továbbá az első ív és a hátsó két lap visszafűzése, illetve japánpapírral és Glutofix-szel való rögzítése. A sérült bőrgerinc és a kötés szakadozott és hiányos sarokbőreinek pótlására azonos fajtájú, megfelelő színűre festett bőr serfelése, majd a sarkok azzal való kiegészítése. Az új gerincbőr felhúszása. A megtisztított régi bőrgerinc felragasztása. A kötet retusálása és enyhe pasztázása.

+36 20 440 9462; kepirorestaurator@gmail.com

www.konyvrestaurator.hu

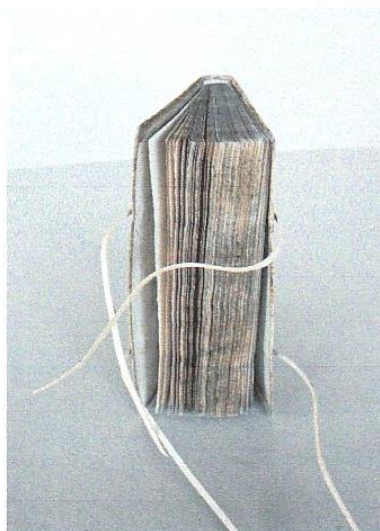

Képiró Könyv- és Papírestaurátor BT.

H - 2022 Tahi, Külső-nyulas u. 5.

3. MONARDES, Nicolaus: *Simplicium medicamentorum ex novo orbe delatorum, quorum in medicina usus est, historia.... descripta a Nicolao Monarde... annotationibus... Caroli Clusii... altera editio.* . - Antwerpiae, ex off.Christophori Plantini, (1579). . - 84 p., 3 sztl.p., ill. (szj.: S.630 cutter: H 83) [17,5x11x2 cm]

A kötet restaurálás utáni állapota

+36 20 440 9462; kepirorestaurator@gmail.com

www.konyvrestaurator.hu

Képiró Könyv- és Papírestaurátor BT.
H - 2022 Tahí, Külső-nyulas u. 5.

+36 20 440 9462; kepirorestaurator@gmail.com
www.konyvrestaurator.hu

Képiró Könyv- és Papírestaurátor BT.

H - 2022 Tahi, Külső-nyulas u. 5.

A kötet pergamenborítását alkotó kódextöredékek kiprészelésük és javításuk előtt

+36 20 440 9462; kepirorestaurator@gmail.com

www.konyvrestaurator.hu

Képiro Könyv- és Papírestaurátor BT.

H - 2022 Tahí, Külső-nyulas u. 5.

+36 20 440 9462; kepirorestaurator@gmail.com

www.konyvrestaurator.hu

Képiro Könyv- és Papírestaurátor BT.

H - 2022 Tahí, Külső-nyulas u. 5.

A kötet pergamenborítását alkotó kódextöredékek kiprélésük és javításuk után

+36 20 440 9462; kepirorestaurator@gmail.com

www.konyvrestaurator.hu

Képiró Könyv- és Papírrestaurátor BT.
H - 2022 Tahi, Külső-nyulas u. 5.

A restaurálás menete: A kötet portalanítása. Az előzékek és a könyvlapok radirozása. A könyvtest kiemelése a kötéstáblából. Az átvérzés megelőzésére tett vízpróbát követően – a lapokon található pecsétek Regnal 2–3 %-os oldatával való levédésével –, az elülső és hátsó előzéklapok, valamint a könyvtest első két ívének Evex (zsíralkohol-szulfonát) 1–2 %-os oldatában való kimosása. A kimosott ívek megszáritott lapjainak újraenyvezése és javítása. A bordaszinegek pótlása. Az ívek könyvtestre való visszafűzése. A könyvgerinc gömbölyítése és kasírozása. Új, pamutcérnából készült oromszegő varrása a fejnél és a lábnál. Hüvely készítése a bordaközökbe, vastag japánpapírból. A gyűjtemény gyakorlatát követve, és annak vezetőivel előzetesen egyeztetve, eltértünk a restaurálási tervtől és a könyv pergamen borítóját, továbbá az abban talált nyomtatott lapokat kijavítottuk, kiegészítettük, majd a könyvtest az eredeti puha pergamenkötésbe került vissza. A kódextöredékek javítását, kiegészítését festett pergamenpapírral és sűrű búzakeményítővel oldottuk meg, így a folyamat bármikor sérülésmentesen visszafordítható. A pergamenborító és az előzékek alatt feltárt bőrkötő-darabok alapján a kötet új, disznóbőr-kötőket kapott. A külső borítót alkotó kódextöredék védelme érdekében a kötet számára 250 grammos kartonból hajtogatott tokot készítettem.

Képiró Könyv- és Papírrestaurátor BT.

H - 2022 Tahi, Külső-nyulas u. 5.

4. *Ars bonae mortis seu quotidiana erga Sanctissimam Dei Matrem Mariam Pietas...* : . - Tyrnaviae, Typis Academicis Soc. Jesu, 1756. - 372 p. (szj.: S.882 cutter: A 85) [16,7x10,2x3 cm]

A kötet restaurálás utáni állapota

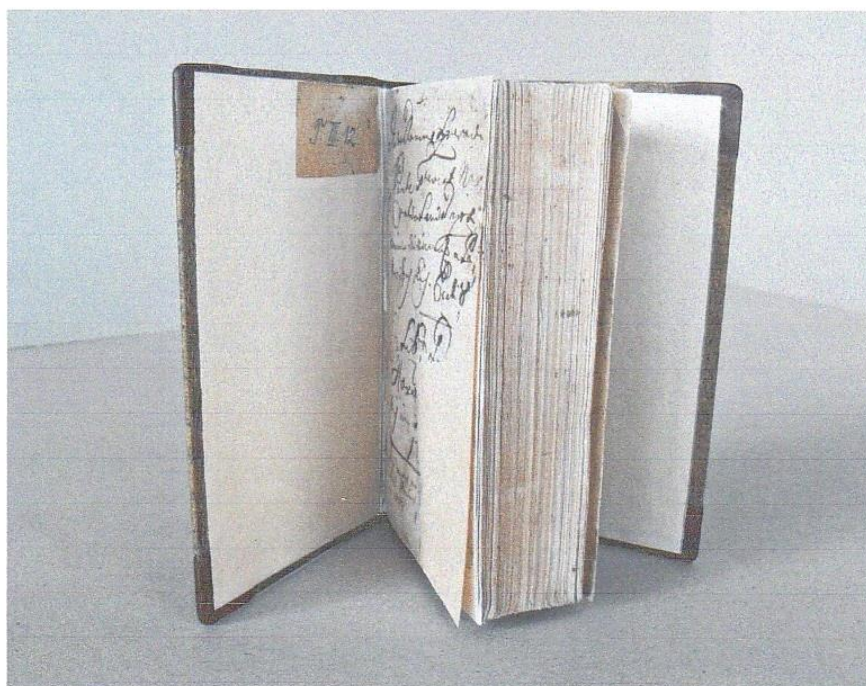
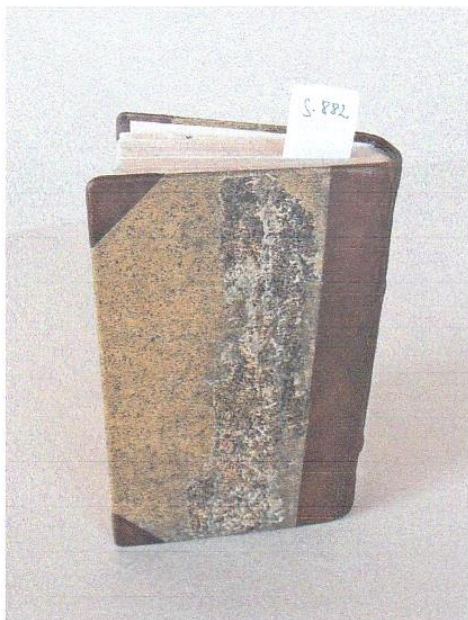

+36 20 440 9462; kepirorestaurator@gmail.com

www.konyvrestaurator.hu

Képiró Könyv- és Papírestaurátor BT.
H - 2022 Tahi, Külső-nyulas u. 5.

+36 20 440 9462; kepirorestaurator@gmail.com
www.konyvrestaurator.hu

Képiró Könyv- és Papírrestaurátor BT.

H - 2022 Tahi, Külső-nyulas u. 5.

A restaurálás menete: A kötet portalanítása és radirozása. A gerincbőr tisztítása Maroquin bőrbalzsammal. A gerincbőr és a kötéstáblák könyvtestről való lefejtése. A penésznyomos előzők és könyvlapok kiemelése. A pecsétek levédése Regnal 2–3 %-os alkoholos oldatával. A penésznyomos lapok 70%-os alkohollal való átitatása, Evex 1–2 %-os oldatában való kimosása, fertőtlenítése, majd javítása és utáncnyvezése. A belső ívek lapjainak javítása. A könyvtest gerincrészenek tisztítása. A kijavított előzők és ívek visszafűzése. A gerinc gömbölyítése és kasírozása. Az eredetihez hasonló fajtájú, megfelelő színűre festett és megserfelt új bőrgerinc és bőrsarkok felhúzása, majd a régi bőrgerinc-maradvány visszaragasztása. A régi borítópapír megfelelő színű és azonos technikával készült papírral való kiegészítése, majd ezek visszahelyezése a kötéstábla eredeti falemezével megegyező vastagságú savmentes kartonra. A bőrgerinc pasztázása. A borítópapír retusálása.

+36 20 440 9462; kepirorestaurator@gmail.com

www.konyvrestaurator.hu

Képiro Könyv- és Papírrestaurátor BT.

H - 2022 Tahi, Külső-nyulas u. 5.

5. RULAND, Joannes David: *Taschen-Buch für Scheidekünstler und Apotheker auf das Jahr 1785*. 34 sztl.p kézírásos latin nyelvű recepttel, többek között Ruland János Dávidtól is. - Weimar, Hoffmann, 1785 . - 13 sztl.p., 208 p. (szj.: S.784 cutter: R 96)
[13,8x9x2,6 cm]

A kötet restaurálás utáni állapota

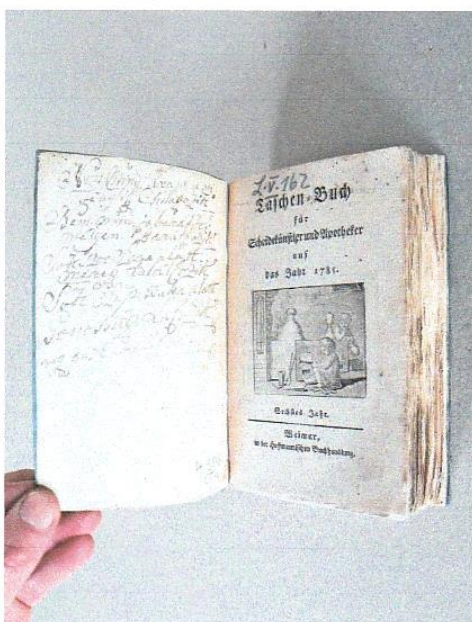
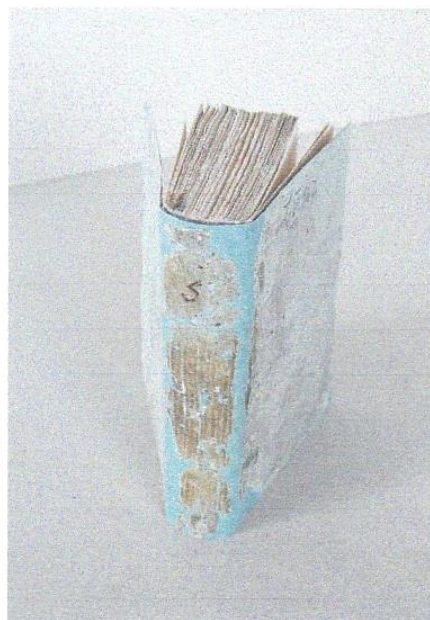
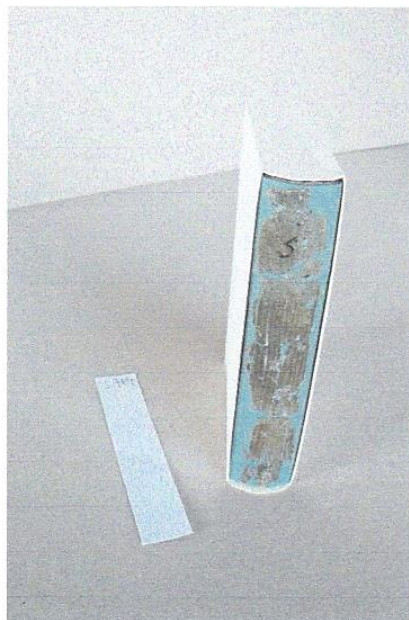

+36 20 440 9462; kepirorestaurator@gmail.com

www.konyvrestaurator.hu

Képiro Könyv- és Papírestaurátor BT.
H - 2022 Tahí, Külső-nyulas u. 5.

+36 20 440 9462; kepirorestaurator@gmail.com
www.konyvrestaurator.hu

Képiro Könyv- és Papírestaurátor BT.
H - 2022 Tahí, Külső-nyulas u. 5.

A restaurálás menete: A kötet portalanítása, radirozása. A borítópapír könyvtestről való lefejtése, CMC-vel való nedvesítéssel. Az első és az utolsó ív lefejtése a könyvtestről. A belső ívek lapjainak javítása (megfelelő színű és vastagságú japánpapír, valamint Glutofix segítségével). Az előzéklapok áthajtása a könyvtestről leválasztott íveken. A kijavított és megerősített első és utolsó ívek visszafűzése a könyvtestre. A deformált könyvgerinc „visszagömbölyítése”, kasírozása és hüvelyezése. A borítópapír mosása kézmeleg vízben, szárítása, majd hasonló színű ingres papírra való felkasírozása, búzakeményítővel. A kialakított új borító és a könyvtest összeakasztása. Az előzések búzakeményítővel való kiragasztása. A kötet – készítményéből fakadóan – sérülékeny, ezért vékony (250 grammos) savmentes kartonból hajtogatott tokot készítettem a számára, amelyben sérülésmentes tárolása könnyebben megoldható.